

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
Кафедра економіки підприємства та організації підприємницької діяльності

Допущено до захисту

Завідувач кафедри  
Янковий О.Г.  
“        ”        2018 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**

на здобуття освітнього ступеня магістра  
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»  
(шифр та найменування спеціальності)  
за магістерською програмою професійного спрямування  
«Економіка та стратегія розвитку підприємства»  
(назва магістерської програми)

**«Оцінка резервів зниження собівартості продукції за рахунок підвищення  
технічного рівня виробництва (на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»)»**

**Виконавець:** студент факультету економіки  
та управління підприємництвом

**Лисецький С.В.**

(прізвище, ім'я, по батькові)        /підпис/

**Науковий керівник**

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Грінченко Р.В.

(прізвище, ім'я, по батькові)        /підпис/

**Одеса 2018**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки підприємства  
та організації підприємницької діяльності

**КОМПЛЕКСНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**

з теми:

**СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ  
УМОВАХ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ “ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД”)**

Науковий керівник комплексної  
роботи к.е.н, доцент Грінченко Р.В

Розділ: Оцінка резервів зниження собівартості  
продукції за рахунок підвищення технічного рівня виробництва

Виконавець Лисецький С.В\_

Наук. керівник\_к.е.н., доцент Грінченко Р.В.

Одеса 2018

## ЗМІСТ

|                                                                                                                                                                                 |           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>ВСТУП.....</b>                                                                                                                                                               | <b>4</b>  |
| <b>РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА .....</b>                                                                                         | <b>7</b>  |
| 1.1 Витрати підприємства: сутність та класифікації.....                                                                                                                         | 7         |
| 1.2 Собівартість продукції: поняття, зміст та види .....                                                                                                                        | 16        |
| 1.3 Групування витрат у структурі собівартості продукції підприємства .....                                                                                                     | 20        |
| 1.4 Основні резерви та шляхи зниження собівартості продукції підприємства .....                                                                                                 | 26        |
| <b>РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД».....</b>                                                                                                         | <b>33</b> |
| 2.1 Загальна характеристика діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад» .....                                                                                                              | 33        |
| 2.2 Зовнішня характеристика діяльності ТОВ ТОВ «Телекарт-Прилад» .....                                                                                                          | 40        |
| 2.3 Техніко-економічна характеристика діяльності ТОВ «Телекарт-Прилад» .....                                                                                                    | 47        |
| 2.4 Аналіз та оцінка резервів зниження собівартості продукції ТОВ «Телекарт-Прилад» .....                                                                                       | 54        |
| <b>РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РЕЗЕРВІВ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД» .....</b>                                                                          | <b>72</b> |
| 3.1 Резерви та шляхи зниження собівартості продукції ТОВ «Телекарт-Прилад» .....                                                                                                | 72        |
| 3.2 Розрахунок економічної ефективності впроваджених заходів щодо зниження собівартості продукції за рахунок підвищення технічного рівня виробництва ТОВ «Телекарт-Прилад»..... | 77        |
| <b>ВИСНОВКИ .....</b>                                                                                                                                                           | <b>89</b> |
| <b>ЛІТЕРАТУРА.....</b>                                                                                                                                                          | <b>91</b> |

## ВСТУП

**Актуальність теми.** В умовах сучасного ринку зниження собівартості продукції створює передумови до високої конкурентоздатності, що є особливо актуальним у даний період розвитку економіки, коли йде боротьба за збереження вже існуючих ринків збуту продукції, а також завоювання нових. Відсутність зниження собівартості продукції значно ускладнює просування її на локальних, регіональних і світових ринках.

Питання формування собівартості є одним з найбільш важливих для будь-якого підприємства. Від величини собівартості залежить, який податок на прибуток буде платити підприємство, яка буде оцінка його рентабельності. Законодавством чітко визначаються витрати, що включають у собівартість продукції, і витрати, вироблені за рахунок відповідних джерел фінансування.

Актуальність проблеми зниження собівартості продукції полягає в тому, що інфляційні процеси, які мають місце впродовж останніх років, не сприяють зниженню рівня витрат. Прибуток досягається, в основному, не шляхом зменшення витрат на виробництво продукції, а за рахунок зростання відпускних цін. В цих умовах найбільш актуальним стає пошук нових ефективних шляхів зниження витрат виробництва продукції за допомогою системи управління витратами.

ТОВ «Телекарт-Прилад» є одним з найбільших приладобудівних заводів України. ТОВ «Телекарт-Прилад» сьогодні - це потужне, динамічне, з величезним досвідом роботи в сфері комунікацій підприємство, основною метою якого є отримання прибутку.

Більшість підприємств прагнуть максимізувати прибуток, а це неможливо без аналізу собівартості продукції окремих витрат на виробництво і реалізацію продукції, виявлення резервів зниження собівартості та впровадження рекомендацій по зниженню витрат на підприємстві.

**Предмет дослідження** даної роботи – методичні та практичні аспекти формування собівартості продукції та шляхи її зниження на підприємстві за рахунок підвищення технічного рівня виробництва.

**Об'єкт дослідження** даної роботи – практична діяльність ТОВ «Телекарт-Прилад».

**Мета роботи** – проаналізувати та виявити резерви зниження собівартості продукції підприємства за рахунок підвищення технічного рівня виробництва.

Для досягнення мети в роботі необхідно вирішити наступні **завдання**:

- дослідити теоретичні аспекти формування собівартості продукції підприємств;
- виявити можливі резерви та шляхи зниження собівартості продукції підприємства;
- дати загальну характеристику діяльності підприємства;
- проаналізувати зовнішні компоненти діяльності підприємства;
- проаналізувати техніко-економічні показники діяльності підприємства;
- виявити та оцінити можливі резерви зниження собівартості продукції ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- розробити пропозиції по зниженню собівартості продукції ТОВ «Телекарт-Прилад» за рахунок підвищення технічного рівня виробництва;
- розрахувати економічний ефект від реалізації запропонованих пропозицій для ТОВ «Телекарт-Прилад».

**Методи дослідження.** Методологічною основою даного дослідження є наукові концепції та теоретичні розробки вітчизняних та зарубіжних вчених в області аналізу діяльності підприємств, управління витратами, нормативні акти. В процесі дослідження використані традиційні способи та засоби економічного аналізу (табличного, порівняння, групування, графічний),

обробка матеріалів з використанням персональних ЕОМ. В роботі використані такі методи дослідження, як аналітичні, статистичні, графічні. Для вирішення поставлених завдань в роботі використовувалися аналітичні, діалектичні та економіко-математичні методи пізнання економічних процесів і явищ.

**Джерелами інформації** для написання роботи є: нормативно-правові акти, теоретичні матеріали із зниження собіварості продукції, річна звітність та дані внутрішнього обліку ТОВ «Телекарт-Прилад» за 2014-2017 рр., та ін.

**Публікації.** За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 1 статтю у “Науковому студентському віснику ФЕУП” на тему: “Теоретичні засади формування собівартості продукції підприємства”.

**Структура даної роботи.** Структура роботи обумовлена метою та окресленими завданнями дослідження. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

5. підвищувати технічний рівень виробництва через впровадження нової, більш досконалої технології, механізувати і автоматизувати виробничі процеси; поліпшувати використання та застосування нових видів сировини і матеріалів; інші чинники, що підвищують технічний рівень виробництва.

6. необхідно приділити увагу зниження комерційних витрат або витрат на збут.

## **ВИСНОВКИ**

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що мета роботи досягнута: визначено сутність економічної категорії витрат підприємства, проведено оцінку резервів зниження собівартості та

розроблені конкретні заходи, впровадження яких на підприємстві ТОВ «Телекарт-Прилад» суттєво покращить фінансово-економічні результати його діяльності.

Для досягнення мети роботи були досліджені теоретичні аспекти витрат підприємства: розглянуті основні види витрат та собівартості продукції, їх склад структура та групування, проаналізовані методи калькулювання собівартості продукції в системі управління витратами, досліджено фактори, резерви, джерела та шляхи зниження собівартості продукції, а також здійснені заходи методичного характеру: проведено факторний аналіз витрат та собівартості продукції на підприємстві ТОВ «Телекарт-Прилад» та розроблені заходи щодо зниження собівартості для впровадження на підприємстві ТОВ «Телекарт-Прилад».

В сучасних умовах собівартість продукції є найважливішим показником виробничо-господарської діяльності підприємств. В собівартості продукції знаходять своє відображення всі сторони діяльності підприємства: ступінь технологічного оснащення виробництва та освоєння технологічних процесів; рівень організації виробництва та праці, ступінь використання виробничих потужностей, економність використання матеріальних та трудових ресурсів та інші умови і фактори, які характеризують виробничо-господарську діяльність.

Аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад» показав, що протягом досліджуваного періоду (2014 – 2017рр.) підприємство покращило результати своєї господарської діяльності.

Факторний аналіз витрат підприємства показав, що на рівень собівартості продукції підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад» впливають такі фактори як: зміна середньооблікової чисельності промислово-виробничого персоналу; зміна коефіцієнту реалізації товарної продукції; зміна частки валового прибутку в реалізованій продукції; зміна середньорічного вироблення продукції на одного працівника промислово-виробничого персоналу та інші.



Основними напрямми зниження собівартості продукції є: підвищення технічного рівня виробництва; удосконалення організації виробництва і праці; зміна обсягу і структури продукції (з метою зниження умовно-постійних витрат); скорочення витрат на сировину та матеріали.

За рахунок впровадження всіх запропонованих заходів витрати підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад» знизяться. Таким чином, реалізація затверджених заходів дозволить підприємству значно покращити своє фінансове становище та збільшити прибуток.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрейченко А.В., Горбаченко С.А., Грінченко Р.В., Карпов В.А., Кучеренко В.Р. Аналіз ринкової кон'юнктури. Одеса: ОНЕУ, 2014. 345 с.
2. Атамас П.Й. Управлінський облік: навч. Посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 440 с.
3. Бойчик І.М. Економіка підприємства : навчальний посібник. К. : Атіка, 2009. – 480 с.
4. Болюх М.А. Економічний аналіз : навч. Посібник. К. : КНЕУ, 2015. 556 с.
5. Бондаренко Н.М. Собівартість продукції: економічна сутність та її види. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. Вип.11. С. 51 – 54.
6. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік. Житомир : Рута, 2014. 480 с.
7. Бутинець Ф.Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнар. зб. наук. праць. / Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. 2012. № 1 (22). С. 11-18.
8. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку. Житомир : ЖІТІ, 2014. 640 с.
9. Власик Г.В. Аналіз та оцінка існуючих систем управління витратами. Серія: Економіка та підприємництво. 2006. №6. С.76-79.
10. Вудвуд В.В. Резерви зниження собівартості продукції як один із напрямків підвищення ефективності функціонування підприємства . Інноваційна економіка. 2013. № 8. С. 100-103.
11. Голишова І.С. Резерви зниження собівартості продукції [Електронний ресурс] Режим доступу: [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vcpi/TPtEV/2015\\_6/statti/17Golish.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vcpi/TPtEV/2015_6/statti/17Golish.pdf)
12. Голубовський Л. Аналіз сучасних методів управління витратами. Галицький економічний вісник. 2010. № 1(26). С. 187-192.

13. Городня Т.А. Оптимізація собівартості продукції підприємства [Електронний ресурс] Режим доступу: [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem\\_biol/nvnltu/21\\_1/326\\_Gor.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/21_1/326_Gor.pdf)
14. Господарський кодекс України // [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
15. Грінченко Р.В. Аналіз компонент середовища функціонування підприємства. Науковий вісник МГУ. Серія: Економіка і менеджмент. Одеса. 2017. Випуск 27. Частина 2. С. 9-12
16. Грінченко Р.В. Класифікація змін у діяльності підприємств [Електронний ресурс] Економіка та суспільство. Мукачеве. 2017. №12. Режим доступу до журналу: <http://economyandsociety.in.ua>
17. Грінченко Р.В. Модернізація теоретичних компонент управління адаптаційними змінами на підприємстві. Проблеми економіки. 2018. №1. С. 251-256 Режим доступу до журналу% [http://www.problecon.com/annotated-catalogue/?year=2018&abstract=2018\\_01\\_0](http://www.problecon.com/annotated-catalogue/?year=2018&abstract=2018_01_0)
18. Грінченко Р.В. Управління бізнес-процесами як основа формування бізнес моделей адаптації діяльності підприємств. Наукові записки Національного університету “Острозька академія” серія “Економіка”. 2018. № 9 (37). С. 40-44. Режим доступу до журналу: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwj9tHW77LeAhWHmIsKHaCCAn8QFjAAegQIARAC&url=https%3A%2F%2Fjournals.oa.edu.ua%2FEconomy%2Farticle%2Fdownload%2F1523%2F1349%2F&usg=AOvVaw3pwpQPI1J3vQTsLFo3rKOa>
19. Давидович І.Е. Управління витратами : навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 228с.
20. Доценко І.О. Вплив зовнішніх і внутрішніх факторів загроз на рівень економічної безпеки підприємства. Вісник ЖДТУ. 2010. № 4 (54). С. 227-230.
21. Економіка підприємств: підручник / Ф. В. Горбонос [и др.]. К. : Знання, 2010. 463 с.
22. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. К.: КНЕУ, 2006. 528 с., іл.

23. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами та витратами: Навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2010.
24. Костецька Н. Факторний підхід до формування стратегії зниження витрат підприємства. Галицький економічний вісник. 2015. № 1(30). С. 159-166
25. Крушельницька О.В. Управління витратами. Житомир: ЖДТУ, 2005. 196 с.
26. Лазнева І.О. Методи управління витратами виробництва продукції та їх порівняльний аналіз. Формування ринкових відносин в Україні. 2008. №1. С. 67-76.
27. Либерман І.А. Управление затратами. М.: Март, 2006. 624 с.
28. Маниліч М.І. Собівартість продукції: теоретичний аспект [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://archive.nbuv.gov.ua>.
29. Миронова Ю.Ю. Економічна сутність собівартості продукції та шляхи її зниження [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http:// archive.nbuv.gov.ua/ portal/soc\\_gum/Eir/2014\\_3/160-165.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Eir/2014_3/160-165.pdf)
30. Михайлова Т. Виробнича собівартість: деякі проблеми визначення. Торгівля і ринок України. 2002. № 13.
31. Мізюк Б.М. Основи стратегічного управління: Підручник. Львів: Магнолія 2006, 2009. 544 с.
32. Міценко Н.Г. Собівартість як економічна категорія та її місце серед витрат підприємства. Науковий вісник НЛТУ України. 2014. № 19(4). С. 129-132.
33. Морщенок Т.С. Економічна сутність собівартості продукції [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia\\_7\\_058.pdf](http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_7_058.pdf)
34. Олініченко К.С. Економічні аспекти еволюції поглядів на управління витратами. Вісник міжнародного Слов'янського університету. Серія: Економічні науки. 2013. №1. С.29-37.

35. Орлов О. Планування собівартості продукції Економіка України. 2014. № 12. С. 39-48.
36. Осипов В.І. Економіка підприємства: підручник. К.: Одеса: Маяк, 2005. 724 с.
37. Панасюк В.М. Податковий облік. Карт-бланш. 2015. 264 с.
38. Податковий кодекс України // [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
39. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс] : положення : затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 в редакції Закону від 09.08.2013, підстава з1242-13. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
40. Попазова О.В. Собівартість продукції: поняття та класифікація [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://www.rusnauka.com/5\\_PNW\\_2014/Economics/58886.doc.htm](http://www.rusnauka.com/5_PNW_2014/Economics/58886.doc.htm)
41. Прийма Л. Складання калькуляцій та визначення ціни. Дебет–Кредит. 2014. № 5. С. 21-27.
42. Приладобудування. Вікіпедія – вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/Приладобудування>.
43. Примак Т.О. Економіка підприємства: Навчальний посібник. К.: Вікар, 2006. 219 с.
44. Присяжнюк С.В. Методи калькулювання виробничих затрат: зарубіжний та вітчизняний досвід. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://www.rusnauka.com/34\\_NIEK\\_2010/Economics/74551.doc.htm](http://www.rusnauka.com/34_NIEK_2010/Economics/74551.doc.htm)
45. Прохоренко О.О., Манакина В.А. Особливості калькулювання собівартості продукції за методом «директ-костинг». Вісник Львівської комерційної академії . 2012. №30. С.156-163.
46. Распопова В.А. Шляхи зниження собівартості продукції підприємства [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.rusnauka.com>.
47. Рижикова Н.І., Накісько О.В. Управління витратами : навчальний посібник. Харків : ХНТУСГ, 2013. 198 с.

48. Романенко В., Калініченко І. Інформаційне забезпечення управління витратами. Актуальні проблеми економіки України. 2008. №3. С. 13-15.
49. Скрипник М. Собівартість продукції як економічна категорія [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http:// archive. nbuv.gov.ua/ portal/ Soc\\_Gum/ Ecan/ 2014\\_7/pdf/skrypnyk.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ecan/2014_7/pdf/skrypnyk.pdf)
50. Скрипник М.І. АВС-калькулювання. Вісник ЖДТУ. Економічні науки. 2013. № 3 (49). С. 176-180.
51. Скрипник М.І. Методи обліку витрат і методи калькулювання: сутність і співвідношення понять. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць. 2013. № 2(14). С. 202-206.
52. Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможності підприємств: монографія / за загальною редакцією професора О.Г. Янкового. Одеса: Атлант, 2017. 514 с.
53. ТОВ «Телекарт-Прилад» офіційний сайт [http:](http://telecard.odessa.ua/index.php/ru/) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://telecard.odessa.ua/index.php/ru/>
54. Філінков О.М. Про співвідношення змісту категорій «витрати виробництва», «затрати», «собівартість». Економічна теорія. 2014. № 4. С. 12-17.
55. Фінансова математика для економістів: навчальний посібник / за ред. В. М. Мацкул. – Одеса, 2018. – 404 с.
56. Цимбалюк Л.Г, Скригун Н.П. Чинники, резерви та шляхи зниження витрат виробництва, як основа зменшення ціни товару. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу № 3(15)2011. – 88-95 с.
57. Череп А. В. Управління витратами суб'єктів господарювання. Ч.1 [Текст] : монографія. Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. 368 с.
58. Череп А.В. Управління собівартістю: Моногр. Х.: ІНЖЕК, 2005. 373 с.
59. Янковий О. Г. Детерміновані моделі факторного економічного аналізу. Методологія статистичного забезпечення розвитку регіону: монографія. Одеса: Атлант, 2012. С. 125-143.
60. Янковий О. Г. Математичні методи факторного економічного аналізу на базі мультиплікативних моделей. Сучасні технології управління

підприємством та можливості використання інформаційних систем: стан, проблеми, перспективи: матер. 6-ї міжнар. наук.-практ. конф. 31 березня – 1 квітня 2011 р. Одеса: ОНУ, 2011. С. 217-221.

61. Янковий О.Г., Грінченко Р.В. Використання бізнес-моделей як елементів бізнес-інжинірингу підприємств. Бізнес-інформ. 2018. №8. С. 70-75

Режим доступу: [http://www.business-inform.net/annotated-catalogue/?year=2018&abstract=2018\\_08\\_0&lang=ua&stqa=10](http://www.business-inform.net/annotated-catalogue/?year=2018&abstract=2018_08_0&lang=ua&stqa=10)

62. Pokras, O. S. Analysis of ukrainian apparel industry international competitiveness using Porter's Diamond [Electronic resource]. Actual problems of economics and management. 2014. Vol. 8. Available at: \www/URL: [http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/13866/1/2014\\_2\\_Pokras\\_Voytko.pdf](http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/13866/1/2014_2_Pokras_Voytko.pdf)

63. Ulrich H. Grundlagen der allgemeinen Unternehmenslehre. Bern, Stuttgart, 1970 p. 322.